

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2026. № 4.

ISSN 2307-2156

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.4.10>

УДК 351:338.48

О. В. Ніколюк,

д. е. н., професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,

Одеський національний технологічний університет, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1665-0361>

Г. В. Чумакова,

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,

Одеський національний технологічний університет, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4134-8209>

О. М. Насєнник,

магістр публічного управління та адміністрування,

Одеський національний технологічний університет, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-8234-7006>

**ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

*O. Nikoliuk,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Public
Management and Administration,
Odesa National University of Technology, Ukraine*

*H. Chumakova,
PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Public
Management and Administration,
Odesa National University of Technology, Ukraine*

*O. Nasennik,
Master of Public Management and Administration,
Odesa National University of Technology, Ukraine*

LEGAL MECHANISM OF STATE MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF TOURIST INFRASTRUCTURE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

У статті досліджено трансформацію державного управління туристичною сферою України в умовах європейської інтеграції, зокрема формування ефективного правового механізму розвитку туристичної інфраструктури як важливого чинника соціально-економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності держави. Обґрунтовано значення правового регулювання в контексті адаптації до стандартів Європейського Союзу, проаналізовано чинну законодавчу базу України у сфері туризму та інституційну роль органів публічної влади, зокрема Державного агентства розвитку туризму України. Висвітлено вплив процесів децентралізації на розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері розвитку туристичної інфраструктури. Досліджено європейські підходи до регулювання галузі та визначено ключові проблеми їх імплементації, серед яких фрагментарність нормативного забезпечення та недостатній рівень

міжвідомчої координації. Обґрунтовано необхідність удосконалення правового механізму та його гармонізації із європейськими стандартами.

The European integration of Ukraine necessitates the transformation of the system of state management of the tourism sphere, in particular in terms of the formation and implementation of an effective legal mechanism for the development of tourism infrastructure. Tourist infrastructure is an important component of the socio-economic development of the state, regional policy, population employment and international competitiveness, which requires proper regulatory, institutional and organizational support from public authorities. The article substantiates the role of the legal mechanism of state management of the development of tourist infrastructure in the conditions of adaptation of the national system of public administration to European standards. The current legislation of Ukraine in the field of tourism is analyzed, in particular the provisions of the Law of Ukraine «On Tourism», as well as the institutional role of central and local authorities, including the State Tourism Development Agency of Ukraine, in the implementation of the state tourism policy. Particular attention is paid to the impact of the decentralization reform on the expansion of the powers of local self-government bodies in the field of tourist infrastructure management and the formation of tourist destinations.

European approaches to the legal regulation of the development of tourist infrastructure have been studied on the example of individual EU member states, taking into account the application of international quality standards, environmental certification and the principles of sustainable development. The main problems of the implementation of European standards in Ukraine are identified, including the fragmentation of the regulatory and legal framework, insufficient institutional capacity of public authorities, limited use of certification mechanisms and insufficient level of intersectoral coordination.

It was concluded that increasing the efficiency of state management of the development of tourist infrastructure requires systematic improvement of the legal mechanism, harmonization of national legislation with European standards,

strengthening of the role of local self-government and development of institutional interaction in the tourism sphere.

Ключові слова: державне управління, туристична інфраструктура, правовий механізм, європейська інтеграція, туристична політика.

Keywords: public administration, tourist infrastructure, legal mechanism, European integration, tourism policy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Упродовж останнього десятиліття в Україні активізувалися процеси реформування системи публічного управління у сфері туризму, зумовлені євроінтеграційним курсом, децентралізацією та необхідністю підвищення конкурентоспроможності економіки. У цих умовах особливого значення набуває розвиток туристичної інфраструктури як чинника регіонального розвитку, зайнятості та міжнародного іміджу держави.

Європейська інтеграція передбачає адаптацію національної системи управління до стандартів ЄС, що охоплюють якість послуг, безпеку, доступність і сталість. Водночас управління туристичною інфраструктурою в Україні характеризується фрагментарністю правового регулювання, недостатньою інституційною спроможністю та слабкою координацією між рівнями влади.

Попри створені нормативно-організаційні передумови, зокрема розвиток інституцій та розширення повноважень місцевого самоврядування, відсутність цілісного правового механізму стримує ефективну реалізацію державної політики у сфері туризму. Це зумовлює необхідність його наукового осмислення та вдосконалення в умовах європейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми державного управління розвитком туризму та туристичної інфраструктури висвітлюються у працях вітчизняних і зарубіжних науковців (Атаманчук З., Ахмедової Н.,

Єрмакова В., Борщевського В., Герасименко Т., Грищенко С., Іванової О., Лебедєва І., Неліна О., Підгірної В. та ін.), зокрема у дослідженнях, присвячених туристичній політиці, регіональному розвитку, публічному адмініструванню та європейській інтеграції. Разом з тим, у більшості наукових робіт основна увага зосереджується на економічних аспектах розвитку туризму або на загальних питаннях державної туристичної політики, тоді як правовий механізм державного управління розвитком туристичної інфраструктури, особливо в контексті імплементації європейських стандартів, залишається недостатньо систематизованим. Недостатньо опрацьованими є питання взаємодії нормативного, інституційного, процедурного та контрольного елементів механізму управління, а також проблеми їх практичної реалізації на національному та місцевому рівнях.

Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на комплексний аналіз правового механізму державного управління туристичною інфраструктурою з урахуванням європейського досвіду та національних особливостей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження правового механізму державного управління розвитком туристичної інфраструктури в умовах європейської інтеграції України, визначення його структурних елементів, особливостей функціонування та проблем імплементації європейських стандартів у національну систему публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі публічного управління розвиток туристичної інфраструктури розглядається як об'єкт цілеспрямованого державного регулювання, що реалізується через нормативно-правові акти, інституційні механізми, стандартизацію та стратегічне планування. В Україні правовий механізм державного управління туристичною сферою формується з урахуванням європейських підходів, однак перебуває на сьогодні у стані трансформації в умовах воєнного стану, децентралізації та євроінтеграційних процесів.

З урахуванням європейських підходів та національної практики доцільно виокремити нормативний, інституційний, процедурний та контрольний елементи правового механізму (рис. 1).

Рис. 1. Структурні елементи правового механізму державного управління розвитком туристичної інфраструктури

Джерело: розроблено авторами

Нормативний елемент охоплює систему законів, підзаконних актів, стратегій, стандартів і технічних регламентів, що визначають правові засади розвитку туристичної інфраструктури. Базовим актом є Закон України «Про туризм» [1], який закріплює принципи державної політики, повноваження органів влади та вимоги до безпеки й якості туристичних послуг. Закон визначає туризм як пріоритетну галузь, формуючи основу для державних програм розвитку інфраструктури. Важливу роль відіграють національні стандарти (ДСТУ), державні будівельні норми, санітарні правила та вимоги безбар'єрності. Нормативний елемент формує правові рамки діяльності суб'єктів і забезпечує гармонізацію із стандартами ЄС.

Інституційний елемент включає систему органів державної влади та місцевого самоврядування. Ключову роль відіграє Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ) [2], яке забезпечує реалізацію державної політики, координацію суб'єктів, просування туристичного продукту та імплементацію міжнародних стандартів. ДАРТ виконує функції стратегічного планування та міжвідомчої координації відповідно до європейської моделі governance. Важливим чинником є децентралізація, що розширила повноваження громад у сфері туризму: розробка програм, управління об'єктами, залучення інвестицій і формування дестинацій, що наближує модель управління до європейської [3].

Процедурний елемент охоплює управлінські процедури та інструменти реалізації політики: стратегічне і просторове планування, ліцензування, сертифікацію, оцінювання впливу на довкілля, державно-приватне партнерство, фінансування проєктів і цифрові сервіси управління дестинаціями. Він забезпечує практичну реалізацію норм і адаптацію європейських стандартів.

Національна система стандартизації у туристичній сфері включає ДСТУ, будівельні норми, санітарно-гігієнічні правила та вимоги інклюзивності й безбар'єрності. Вона забезпечує якість, безпеку, доступність послуг, захист прав споживачів і відповідність принципам сталого розвитку.

Важливе місце у цій системі займають державні будівельні норми, зокрема ДБН В.2.2-20:2008 «Готелі» [4], які встановлюють обов'язкові вимоги до проєктування, будівництва, реконструкції та експлуатації готелів і аналогічних засобів розміщення. Зазначені норми регламентують параметри планувальних рішень, інженерного обладнання, пожежної безпеки, санітарно-гігієнічних умов, а також вимоги до функціонального зонування приміщень. Їх застосування спрямоване на створення безпечного та комфортного середовища для перебування туристів, а також на уніфікацію підходів до розвитку готельної інфраструктури відповідно до загальнодержавних стандартів у сфері містобудування та будівництва.

Поряд із будівельними нормами важливу роль у регулюванні туристичної діяльності відіграють національні стандарти та підзаконні нормативні акти у сфері готельних послуг, зокрема Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг [5]. Ці документи визначають основні вимоги до організації готельного обслуговування, прав та обов'язків споживачів і суб'єктів господарювання, порядку надання та оплати послуг, а також відповідальності сторін. Вони спрямовані на забезпечення належного рівня сервісу, захист прав туристів і формування єдиних стандартів обслуговування у готельній сфері, що є важливим чинником підвищення довіри до туристичних об'єктів і розвитку внутрішнього та в'їзного туризму.

Окремий напрям сучасної системи стандартизації у туристичній сфері пов'язаний із впровадженням принципів інклюзивності та безбар'єрності, що відображає адаптацію національних норм до міжнародних стандартів у сфері прав людини. У цьому контексті важливим є гармонізація національних вимог із положеннями Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, а також застосування методичних рекомендацій щодо формування безбар'єрного туристичного середовища. Такі документи передбачають створення умов для рівного доступу до туристичних послуг для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення шляхом адаптації архітектурного середовища, інформаційної інфраструктури та сервісних процесів. Реалізація цих вимог сприяє підвищенню соціальної відповідальності суб'єктів туристичної діяльності та відповідає європейським підходам до розвитку інклюзивного туризму.

Методичні рекомендації з питань формування безбар'єрності в туризмі [6] є фаховим документом організаційно-методичного характеру, розробленим у контексті реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору до 2030 року. Вони спрямовані на надання суб'єктам туристичної діяльності, зокрема закладам розміщення, практичних орієнтирів щодо

забезпечення доступності послуг для маломобільних груп населення, включно з особами з інвалідністю та людьми похилого віку.

Документ базується на визначенні ключових понять безбар'єрності, оцінці стану доступності туристичних об'єктів і розробці рекомендацій щодо створення фізичної, цифрової та інформаційної доступності. Акцент зроблено на застосуванні принципів універсального дизайну, що забезпечує безпечний і зручний доступ для всіх категорій користувачів.

Окрему увагу приділено адаптації інформаційних і комунікаційних продуктів (вебресурсів, електронних сервісів), з урахуванням потреб осіб із порушеннями зору чи слуху, що узгоджується з міжнародними стандартами, зокрема ISO 21902.

Фізична безбар'єрність передбачає доступність інфраструктури (в'їзди, пандуси, санітарні вузли), інформаційна — надання зрозумілої та повної інформації у різних форматах, цифрова — адаптацію онлайн-сервісів. Рекомендації також охоплюють організаційні аспекти: моніторинг доступності, взаємодію з експертами та навчання персоналу.

Їх впровадження сприяє підвищенню якості та інклюзивності туристичних послуг, забезпеченню рівних можливостей і наближенню національної практики до міжнародних стандартів.

Таким чином, національна система стандартів у туристичній сфері України характеризується комплексністю та поступовою орієнтацією на європейські й міжнародні практики [7]. Її застосування забезпечує нормативну основу для розвитку туристичної інфраструктури, підвищення якості туристичних послуг, дотримання принципів безпеки, доступності та сталого розвитку, що є необхідною умовою інтеграції України у міжнародний туристичний простір.

Водночас українська система стандартизації у сфері туристичної діяльності перебуває в процесі поступової адаптації до європейських та міжнародних підходів до управління якістю й екологічною відповідальністю, зокрема до стандартів ISO 9001 та ISO 14001, які набули широкого

застосування в країнах Європейського Союзу. Зазначені стандарти впроваджуються суб'єктами туристичної діяльності в Україні на добровільних засадах, однак їх практичне значення виходить за межі формального дотримання вимог і фактично виступає важливим інструментом удосконалення управлінських процесів та підвищення конкурентоспроможності туристичних об'єктів.

Стандарт ISO 9001 [8] орієнтований на формування та підтримання ефективної системи управління якістю, що базується на процесному підході, постійному вдосконаленні та орієнтації на споживача. Для суб'єктів туристичної діяльності впровадження вимог цього стандарту передбачає стандартизацію внутрішніх управлінських процедур, чітке визначення відповідальності персоналу, систематичний моніторинг якості туристичних послуг і рівня задоволеності клієнтів, а також управління ризиками, пов'язаними з наданням послуг. У результаті застосування ISO 9001 сприяє підвищенню довіри споживачів, формуванню стабільної ділової репутації та поліпшенню організаційної ефективності туристичних підприємств.

Стандарт ISO 14001 [9], у свою чергу, зосереджений на впровадженні системи екологічного менеджменту та спрямований на мінімізацію негативного впливу господарської діяльності на довкілля. Для туристичної галузі, яка безпосередньо залежить від стану природних ресурсів і якості навколишнього середовища, дотримання вимог ISO 14001 має особливе значення. Його застосування передбачає системне управління екологічними аспектами діяльності туристичних об'єктів, раціональне використання природних ресурсів, зменшення обсягів відходів і енергоспоживання, а також дотримання принципів сталого розвитку. У цьому контексті стандарт виступає не лише як інструмент екологічної відповідальності, а й як чинник формування позитивного іміджу туристичних підприємств на внутрішньому та міжнародному ринках.

Таким чином, адаптація української системи стандартизації до вимог стандартів ISO 9001 та ISO 14001 у сфері туристичної діяльності сприяє

наближенню національних практик управління до європейських стандартів, підвищенню якості туристичних послуг та інтеграції України у міжнародний туристичний простір. Хоча впровадження цих стандартів має добровільний характер, у сучасних умовах вони фактично виконують функцію ефективного інструменту публічно-приватної взаємодії, що забезпечує підвищення рівня управлінської культури, конкурентоспроможності туристичних об'єктів та сталого розвитку туристичної галузі загалом.

У період дії воєнного стану в Україні процес оновлення та гармонізації національної системи стандартизації у туристичній сфері не лише не був зупинений, а й набув подальшого розвитку. Важливим кроком у цьому напрямі стало прийняття наказу державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 20 травня 2024 року № 171 «Про прийняття національних стандартів» [10], яким було затверджено низку національних стандартів, гармонізованих з відповідними міжнародними стандартами Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) методом ідентичного перекладу. Зазначені стандарти набрали чинності з 1 березня 2025 року, що свідчить про послідовну інтеграцію України до міжнародного нормативного простору у сфері туризму навіть в умовах підвищених безпекових ризиків.

Прийняття стандарту ДСТУ ISO 18513:2024, ідентичного міжнародному стандарту ISO 18513:2021, спрямоване на уніфікацію термінологічного апарату у сфері туристичних послуг, зокрема у діяльності готелів та інших засобів розміщення туристів. Запровадження єдиного словника термінів має важливе значення для забезпечення однакового тлумачення основних понять у нормативно-правових актах, управлінських документах та практиці надання туристичних послуг, що сприяє підвищенню правової визначеності та якості регулювання туристичної діяльності.

Стандарт ДСТУ ISO 21620:2024, гармонізований з ISO 21620:2021, регламентує вимоги до обладнання та послуг історичних готелів і спрямований на збереження культурної та архітектурної спадщини у процесі надання

туристичних послуг. Його впровадження створює нормативні передумови для поєднання туристичного використання історичних об'єктів із вимогами щодо автентичності, якості обслуговування та безпеки споживачів, що є важливим для розвитку культурного та пізнавального туризму.

Затвердження стандарту ДСТУ ISO 21621:2024, ідентичного ISO 21621:2021, встановлює вимоги до традиційних ресторанів, зокрема щодо візуальних аспектів, оздоблення інтер'єру та характеристик послуг. Цей стандарт сприяє збереженню національних та регіональних гастрономічних традицій, водночас формуючи чіткі орієнтири якості обслуговування та естетичних характеристик закладів харчування, що мають туристичну цінність.

Особливе значення в контексті сучасних суспільних викликів має стандарт ДСТУ ISO 21902:2024, гармонізований з ISO 21902:2021, який встановлює вимоги та рекомендації щодо розвитку доступного туризму для всіх. Його впровадження спрямоване на забезпечення рівного доступу до туристичних послуг для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що відповідає міжнародним зобов'язанням України у сфері прав людини та принципам інклюзивного розвитку.

Загалом прийняття зазначених національних стандартів у період воєнного стану засвідчує прагнення держави до збереження інституційної спроможності системи публічного управління у сфері туризму та її орієнтацію на міжнародні стандарти якості, доступності й сталого розвитку. Гармонізація національних стандартів з вимогами ISO створює нормативну основу для підвищення якості туристичних послуг, посилення конкурентоспроможності туристичної галузі та подальшої інтеграції України до європейського та світового туристичного простору.

Контрольний елемент спрямований на забезпечення дотримання законодавства, стандартів якості, безпеки та екологічної відповідальності у туристичній сфері. Він включає механізми державного нагляду, моніторингу, аудиту, сертифікації та громадського контролю. У європейській практиці

контрольний елемент дедалі частіше поєднує адміністративний контроль із добровільною сертифікацією та саморегулюванням, що дозволяє підвищити ефективність управління без надмірного регуляторного тиску. Для України актуальним є розвиток саме таких змішаних моделей контролю.

Таким чином, правовий механізм державного управління розвитком туристичної інфраструктури являє собою цілісну систему взаємопов'язаних елементів, узгоджене функціонування яких забезпечує реалізацію стратегічних цілей державної туристичної політики та наближення національної практики до європейських стандартів.

У свою чергу, Європейський Союз демонструє різноманітні, але концептуально узгоджені моделі правового регулювання туристичної інфраструктури. Так, у Франції розвиток туризму регулюється Туристичним кодексом (Code du tourisme) [11], який визначає стандарти якості, систему класифікації готелів, вимоги до туристичних об'єктів та механізми державного контролю. Особлива увага приділяється екологічним стандартам і розвитку туристичних дестинацій на місцевому рівні.

В Італії правове регулювання туристичної інфраструктури здійснюється на основі національного законодавства та регіональних програм розвитку туризму. Туристичні стандарти інтегровані з політикою збереження культурної спадщини та ландшафтів, а екологічна сертифікація (зокрема EU Ecolabel [12]) є важливим елементом державної туристичної політики.

У Німеччині туристична інфраструктура розвивається в межах федеративної моделі управління, де ключові повноваження належать землям і муніципалітетам. Законодавство орієнтоване на сталий розвиток, транспортну доступність і цифровізацію туристичних сервісів. Активно застосовуються стандарти якості DIN та міжнародні стандарти ISO, що підтримуються державними програмами. DIN є однією з найстаріших і найбільш впізнаваних систем стандартизації, що сягає 1917 року. Стандарти DIN мають вирішальне значення для забезпечення якості, безпеки та сумісності продуктів і послуг на світовому ринку. Застосування цих стандартів спрямоване на покращення

якості надання туристичних послуг, підвищення безпеки, захист здоров'я споживачів і навколишнього природного середовища, а також сприяння міжнародній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів.

Для Іспанії характерною є децентралізована модель управління туристичною діяльністю, у рамках якої автономні співтовариства формують та впроваджують власні нормативно-правові акти щодо розвитку і регулювання туристичної інфраструктури. Особлива увага в країні приділяється екологічній сертифікації пляжів за міжнародним стандартом *Blue Flag*, а також розвитку концепції «розумних туристичних дестинацій» на основі цифрових технологій, що сприяє сталому управлінню ресурсами та підвищенню якості туристичного сервісу.

Сертифікація *Blue Flag* є добровільною екологічною відзнакою, яка присвоюється пляжам, маринам та об'єктам, що відповідають суворим критеріям якості води, екологічного менеджменту, безпеки, інформації та доступності. Нагороду присуджує міжнародна Foundation for Environmental Education (FEE) за рішенням незалежного Міжнародного Жюрі, на підставі виконання 33 критеріїв для пляжів, 38 критеріїв для марин та 51 критеріїв для рекреаційних туристичних суден, що охоплюють екологічні, технічні та сервісні вимоги.

Іспанія традиційно займає провідні позиції у світовому рейтингу *Blue Flag* і у сезоні 2025 року утримувала найбільшу кількість сертифікованих пляжів — 642, що є показником стабільного екологічного менеджменту узбережжя країни, а також загальний обсяг сертифікацій включає 642 пляжі, 101 марину та 6 туристичних суден, що у сукупності складає 749 відзнак *Blue Flag*. Це підтверджує лідерство Іспанії серед 52 країн-учасниць програми та свідчить про значний внесок країни у формування високих стандартів якості прибережного туризму на міжнародному рівні.

У 2025 році у рейтингу за кількістю *Blue Flag* слідує Греція, яка отримала 623 сертифіковані пляжі, а також відзнаки для 17 марин і 17 туристичних суден, що підтверджує статус цієї країни як одного з центрів сталого

туристичного розвитку в Середземноморському регіоні. Туреччина традиційно займає третю позицію зі 577 пляжами, сертифікованими *Blue Flag*, що також свідчить про зростання стандартів екологічної якості узбережжя у регіоні.

Розмах реалізації програми *Blue Flag* у національних масштабах розглядається як один із індикаторів сталого розвитку територій та підвищеної екологічної відповідальності місцевих органів управління, оскільки кількість сертифікованих об'єктів узбережжя свідчить про зусилля щодо забезпечення чистоти води, комфортних умов відпочинку та високого рівня інфраструктурного забезпечення. Такий екологічний сертифікат також суттєво впливає на іміджеву привабливість регіону в цілому та виступає позитивним сигналом для потенційних туристів, особливо в умовах глобальної кризи, коли при виборі місця відпочинку перевага часто надається локаціям, що гарантують безпеку, екологічну чистоту й високий рівень сервісу. Ці аспекти є важливими компонентами конкурентоспроможності туристичних напрямів, зокрема в порівнянні вітчизняних пляжів і готелів із аналогічними закордонними об'єктами в умовах жорсткої конкуренції на міжнародному туристичному ринку.

Порівняльний аналіз свідчить, що в державах ЄС правовий механізм державного управління туристичною інфраструктурою ґрунтується на поєднанні чіткої нормативної регламентації, стандартів якості, екологічної відповідальності та децентралізованого управління. Для України адаптація цих підходів означає необхідність подальшого вдосконалення законодавства, розширення повноважень громад, розвитку інституційної спроможності ДАРТ та активнішого впровадження європейських стандартів у національну практику публічного управління.

Попри задекларований євроінтеграційний курс та наявність нормативних передумов, процес імплементації європейських стандартів розвитку туристичної інфраструктури в Україні супроводжується низкою системних проблем, що знижують ефективність державного управління у цій сфері.

Однією з ключових проблем є фрагментарність нормативно-правового регулювання. Норми, що стосуються туристичної інфраструктури, розпорошені між різними галузями законодавства, що ускладнює їх практичне застосування та призводить до правових колізій. Відсутність єдиного кодифікованого підходу, подібного до туристичних кодексів у державах ЄС, обмежує можливості системного впровадження європейських стандартів.

Суттєвою перешкодою залишається обмежена інституційна спроможність органів публічної влади, особливо на місцевому рівні. Не всі територіальні громади мають достатні кадрові, фінансові та аналітичні ресурси для розроблення та реалізації стратегій розвитку туристичної інфраструктури відповідно до європейських вимог. Це призводить до нерівномірності розвитку туристичних дестинацій та посилення регіональних диспропорцій.

Окремої уваги потребує проблема добровільного характеру впровадження міжнародних стандартів якості та екологічної сертифікації. На відміну від багатьох країн ЄС, в Україні застосування стандартів ISO, EU Ecolabel, Green Key або Blue Flag не має достатніх економічних стимулів з боку держави. Це знижує зацікавленість суб'єктів туристичної діяльності у сертифікації та стримує поширення кращих європейських практик.

Негативний вплив також справляє недостатній рівень координації між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Відсутність чітко вибудованих механізмів горизонтальної та вертикальної взаємодії ускладнює реалізацію комплексних інфраструктурних проєктів, що є характерною рисою європейської моделі управління туристичними дестинаціями.

Ще однією проблемою є повільна цифровізація управлінських процесів у туристичній сфері. Недостатній розвиток єдиних інформаційних систем, електронних реєстрів туристичних об'єктів та платформ управління дестинаціями обмежує можливості ефективного моніторингу, планування та

контролю, що є ключовими інструментами реалізації європейських стандартів.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Розвиток туристичної інфраструктури в Україні в умовах трансформації державного управління, воєнного стану та євроінтеграційних процесів потребує системного підходу, що поєднує нормативне закріплення стандартів, ефективну інституційну взаємодію, практичну реалізацію управлінських процедур і належний контроль за дотриманням законодавства та стандартів якості. Реалізація таких комплексних заходів сприятиме підвищенню якості туристичних послуг, формуванню сталих і конкурентоспроможних туристичних дестинацій, інтеграції України у міжнародний туристичний простір та зміцненню її позицій на глобальному ринку туристичних послуг. Перспективи подальших наукових досліджень доцільно зосередити на розробленні адаптивних правових механізмів управління розвитком туристичної інфраструктури в умовах криз і невизначеності, поглибленні інструментів міжрівневої та міжсекторальної координації, цифровізації управлінських процесів у сфері туризму, а також оцінюванні ефективності імплементації європейських стандартів на національному та місцевому рівнях. Окремої уваги потребує дослідження механізмів відновлення туристичної інфраструктури у післявоєнний період, з урахуванням принципів сталого розвитку, безпекових вимог і підвищення інституційної спроможності органів публічної влади.

Література

1. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Державне агентство розвитку туризму України : офіційний вебсайт.
URL: <https://www.tourism.gov.ua>

3. Бондаренко О.М. Державне управління розвитком туризму в Україні в умовах європейської інтеграції. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 6. С. 45–52.

4. Державні будівельні норми України. Готелі. ДБН В.2.2-20:2008 : затв. наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 23.07.2008 р. № 340. URL: <https://e-construction.gov.ua/files-token/08a345220096c771ead2e1e694a8ca14>

5. Про затвердження Правил користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг : наказ Державної туристичної адміністрації України від 16.03.2004 р. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-04#Text>

6. Методичні рекомендації з питань формування безбар'єрності в туризмі. Київ, 2023. URL: <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/bezbarjernist-goteli-i-turizm.pdf>

7. Директива (ЄС) 2019/882 Європейського Парламенту та Ради про вимоги до доступності продуктів і послуг. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-11/undp_ukraine_-_digital_accessibility_legislation._european_best_practices.pdf

8. ISO 9001:2015. Quality management systems — Requirements. URL: <https://ukrstandart.net/posluhy/>

9. ДСТУ ISO 14001:2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосовування (ISO 14001:2015, IDT). URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=64015

10. Про прийняття національних стандартів : наказ ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 20.05.2024 р. № 171. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=109468

11. Code du tourisme. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074073/

12. The European Green Deal. European Commission, 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=ET>

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine “On Tourism”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 27 March 2026).
2. State Agency for Tourism Development of Ukraine (2026), “Official website”, available at: <https://www.tourism.gov.ua> (Accessed 27 March 2026).
3. Bondarenko, O.M. (2020), “Public administration of tourism development in Ukraine in the context of European integration”, *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol. 6, pp. 45–52.
4. Ministry of Regional Development and Construction of Ukraine (2008), State Building Codes of Ukraine “Hotels. DBN V.2.2-20:2008”, available at: <https://e-construction.gov.ua/files-token/08a345220096c771ead2e1e694a8ca14> (Accessed 27 March 2026).
5. State Tourism Administration of Ukraine (2004), Order “On approval of the Rules for the use of hotels and similar accommodation facilities and provision of hotel services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-04#Text> (Accessed 27 March 2026).
6. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine (2023), “Methodological recommendations on the formation of barrier-free tourism”, available at: <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/bezbarjernist-goteli-i-turizm.pdf> (Accessed 27 March 2026).
7. European Parliament and Council (2019), Directive (EU) 2019/882 “On the accessibility requirements for products and services”, available at: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-11/undp_ukraine_-_digital_accessibility_legislation._european_best_practices.pdf (Accessed 27 March 2026).

8. International Organization for Standardization (2015), ISO 9001:2015 “Quality management systems — Requirements”, available at: <https://ukrstandart.net/posluhy/> (Accessed 27 March 2026).

9. International Organization for Standardization (2015), ISO 14001:2015 “Environmental management systems — Requirements with guidance for use”, available at: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=64015 (Accessed 27 March 2026).

10. Ukrainian Research and Training Center for Standardization, Certification and Quality (2024), Order “On the adoption of national standards”, available at: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=109468 (Accessed 27 March 2026).

11. Government of France (2004), Code du tourisme “Tourism Code of France”, available at: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074073/ (Accessed 27 March 2026).

12. European Commission (2019), “The European Green Deal”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=ET> (Accessed 27 March 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 27.03.26

Прорецензовано / Revised: 14.04.26

Схвалено до друку / Accepted: 23.04.26